

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนแพทย์เป็นแหล่งผลิตแพทย์และมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรแพทย์ที่มีเนื้อหาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติให้นักศึกษา เพื่อให้เป็นบัณฑิตแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ การศึกษาในโรงเรียนแพทย์มีระบบการศึกษาเช่นเดียวกับระบบการศึกษานอกโรงเรียน คือมีการเปลี่ยนวิธีสอนจากการบรรยายให้ผู้เรียนจดและท่องจำมาเน้นหนักในทางที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ และวัสดุบันทึกข้อมูลรูปแบบต่างๆ ดังนั้นหนังสือจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนในวิชาแพทยศาสตร์ จากงานวิจัยของ นายิกา เมฆจรีสกุล (2528) พบว่ากลุ่มอาจารย์ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและแพทยศาสตร์ ต้องการหนังสือตำรา วารสารวิชาการและหนังสืออ้างอิงมากที่สุดตามลำดับ เพื่อให้ในการสอน ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ Sir William Osler ว่า "การศึกษาแพทย์โดยปราศจากหนังสือ ตำราเปรียบเสมือนกับการเดินเรือโดยปราศจากหางเสือ" (Doe and Marshall 1956: 3) และงานวิจัยของ P.Stangl and F.G.Kilgour (1967) พบว่านักศึกษาแพทย์ของ Yale University ใช้หนังสือทางการแพทย์มากที่สุด เพราะหนังสือจัดได้ว่าเป็นสิ่งพิมพ์หลักที่นักศึกษาแพทย์ทั่วไปใช้ประกอบการศึกษาตามหลักสูตร เช่นเดียวกับงานวิจัยของ รัตนา กระแสชัย (2525) พบว่านักศึกษาแพทย์ปีที่ 2-6 ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต้องการให้หนังสือทางการแพทย์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยมาก

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ควรจัดหาหนังสือที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนแพทย์แต่ละแห่ง (Brennen and Boilard 1981: 4) บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ควรเข้าใจหลักสูตรแพทย์และโครงการขยายการศึกษาของสถาบันที่ห้องสมุดสังกัดอยู่ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาทางประการที่ห้องสมุดกำลังประสบ เช่น การจัดหาสิ่งพิมพ์ได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด (วิลานันท์ วงศ์สุภา 2516) และจากงานวิจัยของวราพร

เดี่ยวตระกูล (2526) พบว่าความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นั้น นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละครั้ง และไม่มีนักศึกษาแพทย์คนใดเข้าใช้ห้องสมุดเดือนละครั้งเลย แสดงว่าหลักสูตรการศึกษาแพทย์ จำเป็นต้องอาศัยห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าตามหลักสูตรและยังช่วยลดการสิ้นเปลืองงบประมาณ ในการซื้อหนังสือไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นโรงเรียนแพทย์ แห่งหนึ่งในจำนวนแปดแห่งของโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 เดิมใช้หลักสูตรระบบ 6 ปี แบ่งช่วงเวลาเป็น 3 ระดับ คือ เตรียมแพทย์ : ปรึคคลินิก : คลินิก (2 : 2 : 2) โดยเรียนวิชาเตรียมแพทย์ 2 ปี เรียนวิชาปรึคคลินิก 2 ปี และเรียน วิชาทางคลินิก 2 ปี ในปี พ.ศ. 2523 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นระบบเดียวกับโรงเรียน แพทย์อื่นๆ ทั้งหมดในประเทศไทยปัจจุบัน คือ เตรียมแพทย์ : ปรึคคลินิก : คลินิก (1 : 2 : 3) โดยเรียนวิชาเตรียมแพทย์ 1 ปี เรียนวิชาปรึคคลินิก 2 ปี และเรียนวิชาทางคลินิก 3 ปี ซึ่งรวมถึงการฝึกปฏิบัติ (Intern) ด้วย (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี 2525: 1-7) ใน พ.ศ. 2529 ได้เปลี่ยนแปลงรายวิชาในช่วงคลินิก สำหรับนักศึกษาแพทย์ปีที่ 4-6 เล็กน้อย โดยการเปลี่ยนแปลงรายวิชารังสีรักษาจากปีที่ 5 มา อยู่ในปีที่ 4 เปลี่ยนรายวิชาจิตเวชศาสตร์ของปีที่ 5 และปีที่ 6 เป็นรายวิชาจิตเวชศาสตร์คลินิก และเพิ่มรายวิชาอายุรศาสตร์ฉุกเฉินในปีที่ 6 (Medical Curriculum 1986-1987: 27-75) หลักสูตรของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ใช้ชื่อว่า แพทยศาสตรบัณฑิต (Doctor of Medicine) ผู้จบการศึกษาจะได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ. หรือ M.D.) หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรต่อเนื่องกับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งนักศึกษาแพทย์ได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะด้านการปฏิบัติทางคลินิกมากขึ้น นักศึกษาแพทย์ปีที่ 1-3 ศึกษาอยู่ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยนักศึกษาแพทย์ปีที่ 1 ต้องศึกษารวมกับ นักศึกษาปีที่ 1 ของคณะอื่นๆ ที่วิทยาเขตศาลายา มหาวิทยาลัยมหิดล และนักศึกษาแพทย์ปีที่ 2-3 ศึกษาที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตพญาไท นักศึกษาแพทย์ปีที่ 4-6 ศึกษาที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล แนวโน้มของนักศึกษาแพทย์ ปีที่ 4-6 จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2532 (มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี 2525: 1-7)

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จัดตั้งขึ้นพร้อมกับคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เมื่อปี พ.ศ. 2512 มีวัตถุประสงค์ที่จะให้นักศึกษาแพทย์ปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นผู้ให้ห้องสมุดส่วนใหญ่ได้ใช้หนังสือที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรแพทย์ปัจจุบันของคณะฯ

เนื่องจากห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ยังไม่เคยศึกษาถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาหนังสือตำราภาษาอังกฤษที่จัดหาเข้ามาไว้ในห้องสมุดกับหลักสูตรแพทย์ ทั้งหนังสือภาษาอังกฤษยังเป็นทรัพยากรส่วนมากในห้องสมุด กล่าวคือใน พ.ศ. 2529 ห้องสมุดมีหนังสือภาษาอังกฤษ 10,691 เล่ม หนังสือภาษาไทย 1,800 เล่ม วารสารภาษาอังกฤษ 409 ชื่อเรื่อง และวารสารภาษาไทย 72 ชื่อเรื่อง (มหาวิทยาลัยมหิดล, สำนักงานอธิการบดี 2530: 142) ดังนั้นควรจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาหนังสือตำราภาษาอังกฤษที่จัดหาเข้ามาไว้ในห้องสมุดกับหลักสูตรแพทย์ ผลการวิจัยจะมีประโยชน์ต่อการจัดหาหนังสือทางการแพทย์ในอนาคต เพื่อให้ค้นคว้าประกอบการเรียนตามหลักสูตรแพทย์ของนักศึกษาแพทย์ปีที่ 4-6 ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และจะเป็นการช่วยเหลือลดความเปลี่ยนแปลงงบประมาณในการจัดหา รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล อีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาว่าเนื้อหาด้านคลินิกของหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล มีความสัมพันธ์กับหลักสูตรแพทย์ศาสตร์ที่เกิดขึ้นสำหรับนักศึกษาแพทย์ปีที่ 4-6 เพียงใด

แนวเหตุผล

เนื้อหาของหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มีความสัมพันธ์กับหลักสูตรแพทย์ปัจจุบันของโรงเรียนแพทย์แห่งนั้น

ขอบเขตของการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. รายวิชาระดับคลินิกสำหรับนักศึกษาแพทย์ปีที่ 4-6 ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2529 จำนวน 33 รายวิชา
2. หนังสือที่จะศึกษาเป็นหนังสือตำราทางคลินิกภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นหนังสือเลขหมู่ W-WZ ยกเว้น WY (เป็นเลขหมู่ของหนังสือพยาบาล) ที่ต้องสมุดจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินตั้งแต่ พ.ศ. 2525 จนถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2530 มีจำนวนประมาณ 724 ชื่อเรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษา รายวิชา ระดับคลินิก จำนวน 33 รายวิชา ในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล โดยนำรายวิชามาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดหัวเรื่องตามคู่มือการให้หัวเรื่องทางการแพทย์คือ Medical Subject Headings (MeSH) ของ National Library of Medicine ฉบับปี ค.ศ. 1987 ในแบบบันทึกข้อมูลที่จำแนกเนื้อหาในรายวิชาในหลักสูตร (ภาคผนวก ก) หลังจากนั้นขอให้อาจารย์ที่กำลังสอนหรือเคยสอนรายวิชานั้นๆ ตรวจสอบความถูกต้องของหัวเรื่องที่จำแนกเนื้อหาในรายวิชา
2. ศึกษาเนื้อหาของหนังสือตำราทางคลินิกภาษาอังกฤษจำนวน 724 ชื่อเรื่อง โดยบันทึกรายละเอียดทางบรรณานุกรม เลขเรียกหนังสือที่มีเลขหมู่ W-WZ ของระบบจัดหมู่หนังสือของหอสมุดแพทย์แห่งชาติคืออเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 แก์ไซและปรับปรุง ค.ศ. 1981 (The U.S. National Library of Medicine Classification-NLM) ยกเว้นเลขหมู่ WY (ซึ่งเป็นหนังสือทางการพยาบาล) และบันทึกเลขรหัสลำดับที่ลงบนแผ่นบัตรบันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรม ขนาด 5"x 8" (ภาคผนวก ข)
3. นำหนังสือจำนวน 724 ชื่อเรื่องนั้นมาให้หัวเรื่องตามคู่มือการให้หัวเรื่องทางการแพทย์ คือ Medical Subject Headings (MeSH) ฉบับปี ค.ศ. 1987 ของ National Library of Medicine และบันทึกหัวเรื่องลงในบัตรบันทึกหัวเรื่องทางบรรณานุกรมตามชื่อเรื่องนั้น

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ให้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาหนังสือตำราภาษาอังกฤษทางคลินิกที่มีใน ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล กับรายวิชาการระดับคลินิกใน หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตในปัจจุบันของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการจัดหาหนังสือทางคลินิกของห้องสมุด คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และห้องสมุดโรงเรียนแพทย์อื่นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง1. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์เนื้อหาหนังสือ ในห้องสมุดกับหลักสูตรแพทย์ โดยตรงนั้นยังไม่มี แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

วิลาวัณย์ วงศ์สุภา (2516) ได้ศึกษาประวัติและพัฒนาการของห้องสมุด โรงเรียนแพทย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการดำเนินงานและการให้บริการ สำหรับประเทศไทยได้ศึกษาห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ 4 แห่ง คือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ก็ก 1 แห่ง รวม เป็น 5 แห่ง จากการศึกษาพบว่าห้องสมุดทั้ง 5 แห่ง ประสบปัญหาหลายประการและจาก

สาเหตุบางประการอาจเนื่องจากบุคคลในวงการศึกษแพทย์ไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด และการที่บรรณารักษ์ไม่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการฝ่ายบริหารของคณะแพทย์ ทำให้ไม่ทราบถึงเรื่องหลักสูตรแพทย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและโครงการขยายการศึกษา ซึ่งปัญหานี้อาจหมดไปได้หรือลดลงบ้าง ถ้าทุกฝ่ายให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง และบรรณารักษ์เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ได้รับความร่วมมือ จะพบว่าหลักสูตรแพทย์และโครงการขยายการศึกษา เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของห้องสมุดที่บรรณารักษ์ควรคำนึงถึง เพื่อจัดบริการได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด

นวลละออ ไชยมงคล (2522) ได้ศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียน งานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาประเภทของทรัพยากรห้องสมุดที่คณาจารย์ใช้ประกอบการงานเขียนและงานวิจัยทางการแพทย์ ตลอดจนปัญหาในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น ผลการวิจัยเสนอแนะต่อผู้บริหารบางประการว่า ควรส่งเสริมให้บรรณารักษ์ได้เป็นกรรมการผู้หนึ่งในคณะกรรมการส่งเสริมหลักสูตรและการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบความเป็นไปของหลักสูตรและเพื่อมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเรื่องสิ่งพิมพ์เพื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวิจัยเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

เป็นงานวิจัยที่ศึกษาหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดถึงความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันของสถาบันการศึกษาดังนี้

Robert William Fernekes (1975: 4575-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือในห้องสมุดกับหลักสูตรของ Cleveland State Community College ใน ค.ศ. 1974 และเพื่อหาวิธีที่จะใช้ในการประเมินค่าหนังสือในห้องสมุดของ Cleveland State Community College การประเมินค่าหนังสือให้สัมพันธ์กับหลักสูตรที่จะเปิดสอนให้วิธีการ 3 วิธี คือ

1. ใช้แผนการจัดหมู่ระบบรัฐสภาอเมริกันในการแบ่งกลุ่มวิชาหลักสูตรแล้วนำไปหาความสัมพันธ์กับหนังสือที่มีอยู่ในหมวดหมู่นั้น

2. สํารวจรายชื่อหนังสือที่ห้องสมุดมีรายการหนังสือที่เสนอไว้ใน

American Book Publishing Record ค.ศ. 1972 .

3. ให้แบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการใช้หนังสือของนักศึกษา ผลปรากฏว่า การศึกษาโดยวิธีที่ 1 ช่วยให้ทราบว่าหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดนอกจากจะช่วยสนับสนุนการเรียน การสอนในสาขาวิชาที่มีหมวดหมู่ตรงกันแล้ว ยังช่วยในการเรียนการสอนในสาขาวิชาอื่นที่มี ความสัมพันธ์กันอีกด้วย รายชื่อหนังสือที่แนะนำไว้ใน American Book Publishing Record นับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีความสำคัญควรจัดหาเข้ามาในห้องสมุด และสถิติการยืมหนังสือ ยังเป็นประโยชน์ในการประเมินค่าข้อมูลจากแบบสอบถามด้วย

ใน ค.ศ. 1976 Crosby Library แห่ง Gonzaga University ได้ วิเคราะห์สิ่งพิมพ์ทั้งหมดในห้องสมุดคือหนังสือและวารสาร เพื่อปรับปรุงการจัดหาสิ่งพิมพ์ใน อนาคตให้สอดคล้องกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้ห้องสมุด จึงประเมินค่าสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดในด้านจำนวน คุณภาพและความสัมพันธ์กับหลักสูตรของ มหาวิทยาลัย โดยนำหลักสูตรทั้งหมดมากระจายตามหมวดหมู่ของระบบจัดหมู่หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) สำหรับรายวิชาที่ผู้วิจัยไม่แน่ใจได้ขอ คำปรึกษาจากผู้สอน ในการประเมินค่าจำนวนสิ่งพิมพ์นั้นห้องสมุดแห่งนี้ให้ Association of College and Research Libraries Formula A ซึ่งเป็นสูตรที่เหมาะสมกับห้องสมุด ระดับมหาวิทยาลัยที่ต้องคำนึงถึงหลักสูตรของหลายคณะ ในการประเมินคุณภาพของสิ่งพิมพ์ของ Crosby Library ใช้วิธีเลือกเล่มซึ่งประยุกต์มาจากวิธีของ Goldstein และ Sedransk โดยศึกษาเพียง 4 ประการ คือ ปีของสิ่งพิมพ์ ภาษาของสิ่งพิมพ์ บรรณลักษณะ (สถานที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์) และรายชื่อของสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏในบรรณานุกรมมาตรฐานของแต่ละสาขาวิชา จากการศึกษาดูความสัมพันธ์ของเนื้อหาสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและการ ประเมินคุณภาพของสิ่งพิมพ์ ทำให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดมาก (Burr 1979: 256-260)